

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА

Філологічний факультет
Кафедра української мови та мовної
підготовки іноземців

Силабус навчальної дисципліни
УЗУАЛЬНА Й ОКАЗІОНАЛЬНА
ФРАЗЕМІКА СУЧАСНОГО
МЕДІАПРОСТОРУ

Рівень вищої освіти:	Третій (освітньо-науковий)
Галузь знань:	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки доктор філософії з філології
Спеціальність:	B11 Філологія
Освітньо-професійна програма:	«Філологія»
Семестр, рік навчання:	1 семестр, 2 рік
Статус дисципліни	Вибіркова
Обсяг:	6 кредитів ЄКТС, 90 годин, лекційних занять – 12 годин, практичних занять – 12 години, самостійна робота – 66 годин
Мова викладання:	Українська
День, час, місце:	Відповідно до розкладу
Викладач:	Алла Петрівна РОМАНЧЕНКО, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови та мовної підготовки іноземців
Контактна інформація:	apromanchenko@ukr.net
Робоче місце:	Французький бульвар, 24/26, кафедра української мови та мовної підготовки іноземців (ауд. 86)
Консультації:	Щосереди: 14.20-15.40
Передреквізити:	Знання української мови
Постреквізити:	Підготовка здобувачів до самостійної наукової роботи
Мета навчальної дисципліни:	Висвітлення найголовніших процесів становлення й розвитку фразеологічної й паремійної підсистем української мови на синхронному зрізі, з'ясування синкретичної природи фразеотворчих смислових чинників та кваліфікація лінгвокультурних концептів у медіапросторі крізь фразеологічну призму

Завдання навчальної дисципліни:	● розкрити суть основних проблем під час дослідження фразеології та афористики; ● визначити особливості становлення й розвитку фразеологічних одиниць; ● висвітлити теоретичні засади когнітивного й лінгвокультурологічного аспектів у вивченні фразеології й афористики; ● схарактеризувати специфіку антропоцентричної репрезентації українського фраземікону й паремікону; ● з'ясувати особливості функціонування фразеологічних та паремійних засобів у медійному просторі; ● сформулювати уявлення про основні лінгвокультурологічні коди, реалізовані в узуальних та okazіональних фраземах.
Очікувані результати навчання:	У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен 1) знати: ● основні поняття й терміни фразеології та афористики; ● особливості становлення й динаміки фразеологічних та паремійних одиниць; ● теоретичні засади когнітивного та лінгвокультурного аспектів у вивченні фразеології; ● типи історичних змін у сфері фразеології; ● специфіку узуальних та okazіональних фразеологічних одиниць; ● основні прийоми трансформації стійких сполук української мови в медіапросторі. 2) вміти: ● розрізняти фразеологічний та афористичний фонд української мови антропоцентричної орієнтації; ● визначати типи трансформації фразеологічних одиниць на широкому фактичному матеріалі; ● описувати особливості функціонування стійких сполук у медіапросторі; ● аналізувати основні лінгвокультурні концепти, вербалізовані фраземіконом та пареміконом української мови й задіяні в медіадискурсі; ● доречно вживати фразеологічні й паремійні одиниці в певному медійному жанрі, ураховуючи їхнє значення та стилістичні можливості.

Зміст навчальної дисципліни:	Змістовий модуль 1. Проблеми дослідження й функціонування фразеологічних та афористичних одиниць Тема 1. Поняття про фразеологію та афористику. Тема 2. Системний характер фразеологічних одиниць. Тема 3. Варіантність і трансформація у сфері фразеології та пареміології. Змістовий модуль 2. Лінгвокультурні концепти у фразеології та пареміології в медіадискурсі Тема 4. Теоретичні засади концептуального та лінгвокультурологічного аналізу стійких сполук. Тема 5. Антропоцентрична репрезентація українського фраземікону. Тема 6. Концептуалізація інших етнокультурних кодів.
Методи навчання:	Словесні: лекція, пояснення, дискусія, постановка й обговорення проблемних ситуацій; Наочні: ілюстрації, метод безпосереднього спостереження, презентація результатів власних дослідження, мультимедійні презентації; Практичні: тренувальні вправи, виконання індивідуальних завдань, робота в науковій бібліотеці, інтернеті, робота зі словниками, робота з текстами.
Рекомендована література:	Основна: 1. Барилова Г. К., Должикова Т. І., Кравченко М. В., Мілева І. В. Сучасна українська літературна мова : навч. комплекс. 2-ге вид., переробл. і доповн. Старобільськ, 2021. 290 с. 2. Краснобаєва-Чорна Ж. В. Фраземіка та фраземографія в сучасній лінгвопарадигмі : підручник. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. 202 с. 3. Митько Н. А. Сучасна українська мова. Лексикологія : матеріали для практичних занять : навч.-метод. посібник. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. 64 с. 4. Павлик Н. В., Юносова В. О. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія : навч. посібник. Мелітополь : Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2018. 228 с.

5. Полюжин І. М. Зоофраземіка англійської та української мов: лінгвокультурологічний аспект : дис. ... д-ра філософії. Ужгород, 2024. 235 с.

Додаткова

1. Венжинович Н. Ф. Фраземіка української літературної мови в контексті когнітології та лінгвокультурології : монографія. Ужгород : ФОП Сабов А. М., 2018. 463 с.

2. Романченко А. П. Лексичні фразеоваріанти як складники узуальної фразеології. *Записки з українського мовознавства*. Одеса : Полипринт, 2020. Вип. 27. С. 13-20.

3. Романченко А. П. Лінгвокогнітивний складник мовної особистості синоптика. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія «Філологія. Соціальні комунікації». Київ : Гельветика, 2020. Т. 31 (70). № 2. С. 38-43.

4. Романченко А. Психолінгвістичні та етнокультурні параметри компаративної картини світу українців. *Lingua Montenegrina*. Cetinje, 2023. Br. 32. № 2. С. 79-96.

5. Романченко А. П. Синонімія й варіантність онімів у фразеологізмах та пареміях. *Одеська лінгвістична школа: пріоритетні напрями : колект. монограф.* Одеса : Видавець С. Л. Назарчук, 2024. С. 19-27.

6. Романченко А. Фонові знання й усталені зоофраземні утворення в українській мові. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Філологія*. 2024. Вип. 1 (51). С. 125–131.

7. Романченко А. П. Фразеосфера елітарної мовної особистості Петра Сороки: етнокультурне та особистісне. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич : Гельветика, 2020. С. 223–228.

8. Романченко А. П. Ядро, центр та периферія українських зоофразеологізмів. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. Ужгород : П. П. Данило С. І., 2020. Вип. 2 (44). С. 299-303.

9. Романченко А. П., Бугаєнко Л. П. Специфіка функціонування фразеологічних одиниць у творчості Василя Полтавчука. *Одеська лінгвістична школа: класичне і новітнє : колективна монографія / за заг. ред. Ковалевської Т. Ю.* Одеса : ПолиПринт, 2019. С. 217-222.

	10. Романченко А. П., Стрій Л. І. Граматичне варіювання фразеологічних одиниць. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Пріоритетні напрями філологічних, лінгводидактичних і соціальнокомунікаційних досліджень» (28-29 листопада 2024 року) [редактори-упорядники С. Климович, В. Олексенко]. Херсон, 2024. С. 131-134. 11. Шуленок О. С. Фразеологізми з компонентом-орнітономеном у сучасній українській мові: структурно-семантичні і етнолінгвістичну особливості: дис. ... д-ра філософії. Київ, 2023. 257 с.
Оцінювання:	У процесі поточного контролю аспірант може отримати максимальну оцінку (100 балів) за всі теми змістового модуля. Загальна оцінка з навчальної дисципліни – це є сума балів за поточний контроль. Здобувач одержує підсумкову оцінку, якщо за результатами поточного контролю він набрав за сумою від 60 балів. Якщо за результатами поточного контролю аспірант набрав менше 60 балів або якщо він набрав 60 і більше балів, проте хоче поліпшити свій підсумковий результат, він повинен виконати залікове завдання (див. Перелік питань для поточного контролю) і з урахуванням його результатів отримати відповідну кількість залікових балів із дисципліни.
ПОЛІТИКА КУРСУ: Відвідування занять Регуляція пропусків Дедлайни та перескладання	Відвідування занять є обов’язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись онлайн з використанням дистанційних технологій. Порядок та умови навчання регламентуються «Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ імені І. І. Мечникова» (https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozenya/poloz-org-osvit-process_2022.pdf). Слід дотримуватися запропонованих у розкладі термінів складання сесії; перескладання відбувається відповідно до «Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти ОНУ імені І. І. Мечникова» (http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozenya/poloz-org-kontrol_2022.pdf)

<i>Політика академічної доброчесності</i>	Регламентується «Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І. І. Мечникова» (https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/acad_council/polozhennya-antiplagiat-2021.pdf)
<i>Використання електронних пристроїв на занятті</i>	Під час занять не дозволяється користуватися мобільними телефонами, які попередньо мають бути переведені у беззвучний режим. Електронні пристрої використовуються лише за наявності відповідної вимоги в навчальному завданні.
<i>Комунікація</i>	Всі робочі оголошення надсилаються через чат академгрупи у Telegram або розміщуються в Google Class. Аспіранти мають регулярно перевіряти повідомлення і вчасно на них реагувати.